

VÁCLAV KLAUS

Zápisky
Z NOVÝCH
CEST

FRAGMENT

VÁCLAV KLAUS ZÁPISKY Z NOVÝCH CEST

také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.fragment.cz

prof. Ing. Václav Klaus, CSc.

Zápisky z nových cest – e-kniha

Copyright © Fragment, 2013

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

VÁCLAV
KLAUS

Zápisky
Z NOVÝCH
CEST

VÁCLAV
KLAUS

Zápisky
Z NOVÝCH
CEST

OBSAH

PŘEDMLUVA VÁCLAVA KLAUSE	6
PODZIMNÍ CESTA DO USA	8
KUVAJT PO 14 LETECH	21
KRÁTKÁ NÁVŠTĚVA LIBYE	31
Z ARGENTINY DO CHILE	35
NEZNÁMÝ ÁZERBÁJDŽÁN	65
AUSTRÁLIE – MÁ TŘETÍ NÁVŠTĚVA U PROTINOŽCŮ	76
VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ OSN	105
SENEGALSKÉ ZÁPISKY	118
PÁR DNÍ V RIJÁDU	129
PO ŠESTI LETECH OPĚT V TURECKU	138
POPRVÉ V MAROKU	149
CHICAGO – MÉ NEJOBLÍBENĚJŠÍ MĚSTO USA	158
KRÁTKÁ CESTA DO KALIFORNIE	170
ZÁPISKY Z DALEKÉ MALAJJSIE A INDONÉSIE	177

PŘEDMLUVA VÁCLAVA KLAUSE

Když jsem jel bezprostředně po křtu své první knihy Zápisků z cest na letiště do Kbel na svou další cestu do ciziny, bylo to na zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku, tušil jsem, že budu pokračovat v psaní dalších zápisků, avšak nenapadlo mne, že by mohly vydat na další knihu.

Důvody – pro mne poněkud nečekaného – vzniku této druhé knihy jsou dva: prvním je slušný zájem čtenářů o první knihu mých specifických „cestopisů“, které bylo prodáno téměř 11 000 kusů a která se tím po Modré, nikoli zelené planetě stala mou druhou nejprodávanější knihou. V nakladatelství Fragment jsem dostal cenu za nejúspěšnější novinku roku 2010. Velmi jsem si toho vážil.

Dalším důvodem je také poněkud nečekaná skutečnost, že se za dva roky od 17. září 2010 nahromadilo velké množství textů tohoto typu, dokonce více než kolik jich je v celé první knížce. Napomohly k tomu delší cesty do Austrálie, Argentiny a Chile, Malajsie a Indonésie, ale i do řady dalších zemí prakticky všech světadílů.

Snad jsem si už také v průběhu času našel i styl, formu a žánr. Těší mne, že v tom nemálo čtenářů nachází něco, co rádi čtou, co je informuje (nenásilnou a stručnou formou) a snad i obohacuje. Těší mne, že spousta lidí čte zápisky aktuálně, hned co vznikly, ať už na mé webové stránce, na internetovém serveru novinky.cz nebo v deníku Právo. Považuji za milé, když mi řada kolegů – členů delegace, kteří se mnou cestují – říká, že jim rodinní příslušníci posílají do ciziny vzkaz, že už nemusí volat, protože si v mých zápiscích přečetli, co děláme a kde jsme.

Před dvěma týdny mi v Indonésii, při nástupu do letadla na zpáteční cestu, říkala posádka (kterou jsem tam tři dny neviděl), že si o mém pobytu a programu přečetli v zápiscích. Při mezipřistání v indickém Dillí mi říkali zaměstnanci našeho tamního velvyslanectví, že mou cestu pozorně sledovali v zápiscích. Po návratu jsem se ráno nechal ostříhat a moje dlou-

holetá holička Dáša mi říkala, že celou cestu sledovala v zápiscích. Odpoledne jsem si šel zahrát tenis (abych zahnal jet-lag šesti hodin) a totéž mi říkal můj pan trenér. Řada mých přátel a kolegů si navykla, že se mne už neodvažuje zeptat, jak jsem se měl, protože se jich po takové otázce nedůtklivě zeptám, zda četli mé zápisky, a když řeknou, že ano, dodám, že už nic dalšího nevím. Kdybych něco dalšího věděl, tak bych to tam napsal.

Tyto zápisky považuji i za nenásilnou formu, jak něco sdělovat i lidem, kteří by si jinak žádný můj vážný text nepřčetli. Snažím se tam vždycky něco „propašovat“. Nevím, jestli se mi to daří, ale určitě mi nejde o vyprávění různých kuriozit, neboť se důsledně snažím psát očima vztahu té či oné věci k nám, k naší zemi, k životu u nás. Není to z mé strany neutrální – zdařilý či méně zdařilý – popis bedekrového typu. Je to, explicitní či implicitní, upozorňování na různé věci, které třeba máme (a neuvědomujeme si je a nejsme na ně dostatečně hrdí) nebo nemáme (a také si jejich absenci – bohužel, ke své škodě – neuvědomujeme).

Snažím se nás vřazovat do těchto širších kontextů, snažím se nás i do jisté míry nepřímou hodnotit (a kritizovat), snažím se odstraňovat naši sebestřednost a náš pocit, že jsme pupkem světa. Snažím se ale také poukazovat na to, za co se nemusíme stydět. My a náš kontinent.

Teď už mi ve zbytku mého volebního období zbývá jenom pár prezidentských cest, které na další podobnou knížku v žádném případě nevydají. Snad budu do světa jezdit i potom, už teď se usmívám na přicházející pozvánky na různé akce, které se budou konat až v mém post prezidentském období. Uvidíme.

V každém případě chci poděkovat všem, kteří mi při vytváření těchto zápisů pomáhali – v nejnemyslnější denní i noční době, v hotelu, v autě či letadle –, kteří je přepisovali a opravovali, kteří se starali o pro knížku tolik potřebné fotografie a o spoustu dalších věcí. Moc děkuji Romaně Homonické (která mne k dokončení této knihy a k napsání předmluvy tolik uháněla) a celému Nakladatelství Fragment.

PODZIMNÍ CESTA DO USA

V USA jsem byl naposledy letos v březnu 2010 na konferenci v Palm Beach na Floridě. V tu dobu byla na Floridě, tedy na jihu, nečekaně velká zima – do té míry, že sako nestačilo a kabáty jsme neměli. Koncem září je v daleko severnějším Washingtonu, D. C. skutečné horko, teď večer ukazuje teploměr 27 °C. V průměru se tedy hypotéza globálního oteplování nepotvrzuje.

Přijíždím sem v politicky daleko neklidnější době, než jak to vypadalo na jaře. Za několik týdnů, počátkem listopadu, budou volby do Sněmovny reprezentantů amerického Kongresu a podobně jako u nás volby jedné třetiny členů Senátu. Vyměněno bude i 37, tedy vlastně dvě třetiny guvernérů jednotlivých států Unie. Vypadá to, že republikáni posílí a že Obamovi demokraté ztratí většinu, což jistě americkou politiku změní. Proto ten neklid.

Amerika je nervózní i ze svého ekonomického vývoje. Došlo – už dvě čtvrtletí po sobě – k výraznému zpomalení růstu HDP, ač všichni čekali rychlý růst, prudce roste deficit zahraničního obchodu a prodej domů vykázal vůbec největší pokles od počátku měření tohoto ukazatele v roce 1963. V prvních okamžicích současné krize jsem v roce 2008 hovořil se šéfem americké centrální banky Benem Bernankem, loni s prezidentem Světové banky Robertem Zoellickem a zítra se setkám se „speciálním poradcem“ prezidenta Obamy a zástupcem ředitele Národní ekonomické rady Davidem Liptonem, se kterým se známé už 21 let. Jsem zvědav, co mi bude o americké ekonomice říkat.

Washington, D. C. je stále stejný, spořádaný a trochu nudný. Ani honosný hotel Mayflower – ale v pozitivním slova smyslu – nepřekvapí. Ne-

překvapí ani strašlivě „vyledněný“ pokoj, což vede k tomu, že okamžitě hledám, jak vypnout klimatizaci. (Také tím zodpovědně snižuji spotřebu elektrické energie a americké emise CO₂.)

Po krátké regeneraci po dlouhé cestě s mezipřistáním v New Yorku, kde jsme nechali pana ministra Schwarzenberga, jdeme na – pro mne nejmilejší – místo Washingtonu, kde se cítím dobře. Tímto místem je půvabný Dupont Circle. Nejdříve si dáme nezbytnou kávu ve starém známém Starbucksu, pak zajdeme do vedlejšího, skoro bych řekl kultovního knihkupectví Kramerbooks a nakonec jdeme na večeři do spíše evropské než americké restaurace Al Tiramisu.

V oblíbeném knihkupectví Kramerbooks ve Washingtonu.

Člověk si sice nerad, ale okamžitě zvyká na konvoj vozidel americké ochranky, který si pomocí blikání a troubení nemilosrdně rází cestu podvečerním a večerním Washingtonem. Tady je to normální a všichni si na to už zvykli. Takových konvojů tu jezdí denně mnoho. U nás by se asi Pražané zbláznili.

Chybí mi tu velvyslanec Petr Kolář, který zde svou misi už před několika měsíci skončil a jehož nástupce Fischerova vláda neměla odvalu vybrat. Zatím se k tomuto kroku nerozhoupala ani vláda Nečasova, protože se i v tomto ohledu „vyvažují“ zájmy všech tří stran koalice. Američané si asi myslí, že je absence našeho velvyslance odvetou za to, že oni sami k nám už rok a tři čtvrtě žádného velvyslance neposlali. Říkám jim, že to odvěta není.

21. září 2010

Druhý den mé cesty začíná neformální snídání s vedením organizace American Friends of the Czech Republic v čele s jejím prezidentem Tomem Dinem. Tito naši opravdoví přátelé se všemožně snaží podporovat česko-americké vztahy. Před několika lety ze svých prostředků na jednom z klíčových míst Washingtonu postavili sochu T. G. Masaryka. Jejich dnešním plánem je naopak postavit v Praze znovu sochu prezidenta T. W. Wilsona. Za svůj příspěvek ke vzniku Československa by si sochu u nás určitě zasloužil.

Ve Washingtonu je opět krásný den, přes 90 °Fahrenheita (když odlétáme, 33 °C) při vlhkosti 90 %. Přesto spousta lidí zarputile jogguje, kult být fit tu stále přetrvává. Nikomu – ani běžcům, ani neběžcům – nevádí, že se běhá i po nejfrekventovanějších ulicích. Moc zdravé to asi není.

Jedeme do budovy amerického Kongresu, kde se setkáváme s kongresmanem Joe Bartonem a dalšími členy „skupiny přátel České republiky“ ve Sněmovně reprezentantů. Diskutujeme o možném zviditelňování České republiky v Americe. Leckdo má pocit, že se s tím něco musí udělat. Já ne. Naše vztahy byly v první polovině 90. let díky sametové revoluci a úspěšné transformaci mimořádně nadstandardní a teď jsme se vrátili k normálu. A to je dobře. Kongresman Barton je už mnoho let významným představitel kongresového výboru zabývajícího se energetikou. Proto mluvíme i o globálním oteplování, o emisích CO₂, o metodách stimulace snižování emisí. Jeho názory jsou mi velmi blízké, prý má podtrhanou mou knihu – Modrá, nikoli zelená planeta.

S kongresmanem Joem Bartonem, který vede skupinu přátel ČR ve Sněmovně reprezentantů.

Potom následuje hodinové setkání s Davidem Liptonem, bývalým náměstkem ministra financí (v Clintonově administrativě), dnes zástupcem ředitele Národní ekonomické rady (v administrativě Obamově). Setkal jsem se s ním prvně ve velmi kuriózní situaci v září 1989 ve Varšavě. Byl jsem tam týden na akademické „výměně“ zrovna ve chvíli, kdy byla vytvořena první polská nekomunistická vláda. Ambiciózní „poradci“ z celého světa se tam slétali s nadějí na mimořádné uplatnění a s D. Liptonem, který byl jedním z nich, jsme se potkali zcela náhodou na obědě v hotelu, kde byl s tehdy (snad i dnes) daleko slavnějším Jeffreyem Sachsem. Léta oba potom Polsku radili. Vypadá velmi kompetentně, je blízko prezidenta, je racionální a má přehled. Ameriku nevidí z ekonomického hlediska příliš růžově, Evropa není pro USA ekonomicky klíčová (spíše v bankovníctví a financích), hlavním partnerem je Čína, odkud se právě vrátil. Není si jist, jak ekonomicky obstojí Amerika v konkurenci se stále rychle rostoucí Čínou, kde budou její „tahouni“ růstu, která odvětví? Přiznává, že to neví. Říká velmi přesně, že si Amerika pořád namlouvá, že má proti Číně **absolutní** výhodu ve většině ekonomických aktivit, ale my už od dob Davida

Ricarda (čili 200 let) víme, že rozhodující jsou **relativní** (komparativní) výhody, a ty Amerika ztrácí.

Vrcholem mého středečního programu je dobře navštívená přednáška na slavné Johns Hopkins University (přenášena internetem do řady dalších amerických univerzit) a mající název „**Evropa, systémové důsledky nedávné krize a potřeba znovu zformulovat důvody pro přetrvání kapitalismu**“. Kromě studentů a profesorů tam byla i řada známých osobností amerického veřejného života. Po přednášce se rozproutila živá diskuse, zejména na téma Evropy, kterou Amerika pořád málo chápe.

Po obědě na univerzitě (velmi pracovním, ani nevím, co jsem jedl) jedeme na besedu s vedením a vybranými experty velmi známé, vysoce konzervativní instituce zvané The Heritage Foundation, která je dlouhodobě jedním z mých hlavních „zázemí“ v USA. Tito lidé dnešní Obamovu administrativu rádi nemají, těší se na listopadové volby a věří, že nedávno spontánně vzniklé hnutí Tea Party může znamenat jistou revitalizaci pravicové Ameriky. I já bych si to přál, ale nevím, není-li to více přání než empiricky podložená předpověď.

Po tomto setkání už jen rychlá cesta na letiště. Žádný čas na sight-seeing (prohlídku) nebyl, ale návštěva řady významných institucí (zejména Kongresu) a křížem krážem jezdění Washingtonem znamená, že člověk, aspoň „z rychlíku“, skoro všechna klíčová, turisticky známá místa viděl. Některá několikrát.

Let do New Yorku trvá necelou hodinu. Cesta z letiště do centra města trvá stejnou dobu. Kulisa Manhattanu je úžasná, ale o tomto městě až zítra.

22. září 2010

PRVNÍ DEN VALNÉHO SHROMÁŽDĚNÍ OSN

New York je – ve vši své neopakovatelné rozmanitosti – stále svůj. Letošní novinkou jsou obrovské hromady odpadků, pečlivě tříděných do bílých

a černých plastových pytlů, na ulicích města. Vzpomněl jsem si na italskou Neapol v roce 1966, kdy tam tři týdny stávkovali popeláři. Stávka tu ale není, pouze se prý jenom dvakrát týdně svážejí odpadky a my přijeli v nešťastnou chvíli.

Při každé návštěvě Valného shromáždění OSN bydlíme ve stejném, nijak pěkném, určitě ne milém, ale o to předraženějším hotelu Millenium UN Plaza Hotel, který má tu jedinou výhodu, že se z něj – v jinak obtížném ucpání ulic – dá do budovy OSN dojít pěšky. Jako loni bydlím ve 39. patře hotelu (ve stejném pokoji) a mám z okna úžasný výhled na newyorskou skyline. Vidět ji – to je vždycky zážitkem a neomrzí se to.

Jednu změnu jsem si ale při ranní snídani v hotelu proti loňsku uvědomil. Hledám stůl, ke kterému bych si chtěl přisednout, a uvědomil jsem si, že jsem loni seděl s prezidentem Kaczyńským a jeho ženou. Moc mi tu oba chybí. Nemáme tolik skutečných přátel.

U sídla OSN v New Yorku.

Jednání s prezidentkou Kostariky na půdě OSN.

V rekonstrukci procházející a totálně chaotické – i bez rekonstrukce – budově OSN začíná třídní, tzv. všeobecná rozprava 65. valného shromáždění OSN. První mluví generální tajemník OSN Korejec Pan Ki-mun. Hned v úvodu měl promluvit americký prezident Obama, ale opozdil se. Místo něj mluvila švýcarská prezidentka. V dalších dnech postupně vystoupí všech 192 prezidentů (či premiérů) – v hantýrce OSN „HoD“, neboli heads of delegations – členských zemí.

Na počátku je sál plný, pak posluchačů postupně ubývá. Nakonec tam vydrží sedět jen úředníci velvyslanectví a ministerstev zahraničí. Téměř nikdo nikoho neposlouchá, jsou to vesměs nikým nekomentované monology. Dvakrát za sebou jsem mluvil první den všeobecné rozpravy, tentokrát jsme byli vylosováni až na den třetí. Trochu jsem se mračil, ale po nás v sobotu bude ještě mluvit např. Itálie, Španělsko a Francie. Losuje se i zasedací pořádek, letos sedíme hodně vzadu, aspoň máme přehled. Náš pan velvyslanec při OSN, Martin Palouš, říká, že jsme se už dostali do postevropského světa, což se mi zdá být velmi závažnou poznámkou, ze které by Evropa měla něco vyvodit, ale to něco nejsou Lisabonské či jiné podobné smlouvy.

Celý den se tam sedět nedá a také tam nikdo nesedí. Již dlouho jsou proto pro většinu z nás připravována bilaterální jednání, která jsou často dobrou a úspornou náhražkou zahraničních cest. Absolvuji jednání s prezidentem Chile Piñerou, s prezidentkou Kostariky Chinchillovou a s prezidentem Chorvatska Josipovičem.

V poledne je standardní oběd pořádaný generálním tajemníkem OSN, což je příležitost promluvit i s dalšími světovými politiky. Nikdo nechápe zasedací pořádek. Sedím u stolu s prezidentkou Bangladéše, premiérem Thajska a šéfem sekretariátu generálního tajemníka OSN. Zvláštní seskupení. Všichni vzpomínají na mé vystoupení k tématu globálního oteplování před dvěma lety.

V pozdním odpoledni natáčím živý rozhovor pro televizní stanici CNBC s půvabnou (a chytrou) moderátorkou Marií Bartiromo, která se ptá na Evropu, euro, nezbytné změny v celé Evropě i v České republice. Jako dárek mi dává krásné dopisní papíry – v době, kdy se už dopisy skoro nepíšíou.

Večer se koná recepce na pozvání amerického prezidenta Obamy, což je jediná ze stovek recepcí, které se v tyto dny konají. Loni byla uspořádána v Metropolitním muzeu, letos je v American Museum of Natural History. Loni jsme konverzovali mezi veledíly světového malířství a sochařství, letos mezi kostrami a vykopávkami, něco mezi naším Národním muzeem a Náprstkovým muzeem. Kostru velryby tu nemají, jejich velryba je vycpaná.

Opět je sight-seeing jen a jediné důsledkem nutnosti navštívit tři různá místa – OSN improvizované televizní studio v hotelu Sheraton, Obamovu recepci a samozřejmě svůj vlastní hotel.

23. září 2010

CORNELLSKÁ UNIVERZITA

V pátek máme malý výlet hodinu letu směrem na sever státu New York. Po třech dnech sluníčka je mlha a mírně prší. Ve 39. poschodí hotelu už jste

Projev na Cornellské univerzitě.

blízko mraků a vyšší mrakodrapy se v mracích úplně ztrácejí. Zažil jsem to zde při svém vůbec prvním dni v životě v New Yorku již v lednu 1969. Bylo to jako zjevení, mrakodrapy – jako hory – v mracích.

Zmínkou roku 1969 se dostávám k dnešku. Před 41 lety jsem absolvoval stejný let z New Yorku do Ithaky, do města, kde se nachází jedna z nejprestižnějších amerických univerzit – Cornellská univerzita. Jako opožděný důsledek pražského jara a tehdejší možnosti cestovat na Západ jsem dostal pozvání učit a hlavně sám studovat v jarním semestru roku 1969 na Cornellu v roli „teaching assistant“. Mladší generace se tomu dnes diví, ale komunistickému režimu po okupaci v srpnu 1968 trvalo ještě dost dlouhou dobu, než znovu plně zkonsolidoval svou moc. Většina – pro komunistické pohlaváry – politicky nespolehlivých lidí proto byla vyhozena z práce až v období let 1969–70, téměř každý měl svůj pas s výjezdní doložkou i do západního světa až do října 1969, kdy tyto pasy teprve přestaly platit. Prožil jsem tam celý semestr, ale následných 41 let jsem tam nebyl. Letos jsem dostal pozvání, abych přijel a pronesl přednášku, což jsem rád akceptoval. Přednáška s názvem „Osobní zavzpomínání: Cornellská univerzita a uplynulých čtyřicet jedna let“ je česky i anglicky na mé webové stránce.

Atmosféra při přednášce byla mimořádná. Venku bylo neuvěřitelné vedro, daleko přes 30 °C, studenti (a hlavně studentky) chodili oblečení jako v nejparnější létě. Byl pátek odpoledne, tři hodiny. Organizátoři slibovali 200 posluchačů. Já jsem čekal daleko méně a vzpomněl jsem si na své váhání někdy v létě, zda akceptovat právě tento páteční odpolední čas. Posluchačů bylo 550–600, nečekaně museli otevřít i galerii. Otázky po přednášce byly velmi kvalitní, člověka napadá, že roční školné na Cornellu ve výši 54 000 dolarů (!) vede k tomu, že se studium bere vážně a že tam jdou jen ti, kteří si z toho něco odnesou.

Odjíždět z Ithaky v prvních dnech června 1969 (s obrovskou obavou, co všechno doma najdu) a vrátit se tam koncem září 2010 je úžasný zážitek. Malebná příroda, snad ještě hezčí, než jsem si ji představoval, krásně barevné stromy (což jsem na jaře vidět nemohl, ale všechny pohlednice Ithaky tehdy byly s podzimními barvami, to si dobře vzpomínám), krajina známých Finger Lakes (jezer vypadajících na mapě jako prsty lidské ruky), vodopád, kolem kterého jsem šel každé ráno po cestě z koleje na fakultu, typický ame-

rický univerzitní kampus, zcela oddělený od města. Jsem možná staromódní, ale starý Cornell měl svůj styl, nový Cornell je plný zcela nesourodých moderních staveb, z nichž každá je snad hezká, ale celek je ztracen. Úžasná jsou univerzitní sportoviště. Haly na basketbal, volejbal, hokej, atletický areál, stadion na americký fotbal, plavecký stadion jsou ve velikosti a kvalitě, jaké nemá naše větší město. Žádný student – jak mi zdůrazňuje pan rektor – nedostane „sportovní“ stipendium, na rozdíl od většiny amerických univerzit.

Škoda, že se mé návštěvy nedožil prof. George Staller – rozený Brňák, který odešel do Ameriky před 2. světovou válkou –, zemřel v loňském roce. I v 90. letech a na počátku tohoto desetiletí zprostředkovával českým studentům studium na Cornellu. Rád jsem se setkal s jeho ženou, býval jsem u nich tehdy – se svým velmi skrovným stipendiem – často na večeri.

Město se za těch 41 let ztrojnásobilo (teď má 30000 obyvatel), univerzita rozumně vyrostla jenom o třetinu (na 20000). To mne velmi uspokojilo, protože na rozdíl od mnoha našich univerzit na Cornellu dobře vědí, že kvantitativní růst znamená zhoršení kvality.

V pozdní odpoledne se vracíme do New Yorku. Opět je těžké na příliž vyčísleném Kennedyho letišti přistát, a proto se všechno nekonečně prodlužuje. Kroužíme ve vzduchu celé hodiny. Pomalu také končí náš jet lag, což je známka, že už se budeme vracet a že začne jet lag nový, tentokrát s opačným znaménkem.

24. září 2010

PROJEV V OSN

Teprve v poslední den svého pobytu v New Yorku jsem měl ráno chvíli čas udělat aspoň prvních pár kroků po ulicích tohoto mimořádného města. Člověk si při tom znovu uvědomí tu neuvěřitelnou „babylonskou“ směs nejrůznějších lidí, kteří jsou v devět hodin ráno na ulicích – s tím, že se to slovo nejrůznější týká opravdu všech možných i nemožných hledisek. Nic

jako „průměrný“, obvyklý, standardní obyvatel New Yorku neexistuje. Každý v nějakém ohledu „vyčnívá“. Váhám, jestli to tak bylo vždycky nebo jestli je to teď ještě výraznější než kdykoli v minulosti. Nevím.

Je opět nesnesitelné vedro, záchranou je vstup do známého, pěkně vychlazeného knihkupectví na 5. avenue. Když jsem tam byl naposledy v březnu 2009, regály byly plné knih se dvěma tématy – prvním byl hvězdný vzestup prezidenta Obamy a druhým návrat k apoteóze Keynesa a jeho návrhů na řešení krize třicátých let. Obojí už z regálů knihkupectví zmizelo, na obojí je už názor o hodně jiný než před rokem a půl.

V novinách jsem si ráno přečetl statistiku zabitých amerických vojáků ve válkách posledního desetiletí. Je to 4412 mrtvých v Iráku a 1 194 v Afghánistánu. Tato proporce mne překvapila – zejména ve vazbě na to, kterou válku považují a vždy jsem považoval za nevyhnutelnější.

V OSN došlo těsně před zahájením Valného shromáždění k jedné zajímavosti. Evropská unie – v souladu se svou Lisabonskou smlouvou – chtěla, aby měli zástupci EU právo aktivně se zúčastnit jednání a práce tohoto zasedání Valného shromáždění. Toto „právo“ jim ale uděleno nebylo, mluvit nemohli a za EU i nadále jednalo belgické předsednictví EU. Kdybych byl ze země mimo EU, také bych asi říkal, že se uvnitř EU musí dohodnout, zda EU je nebo není jeden stát.

Když mluvíme o členství v OSN, je tu ještě jedna zajímavost. Na chodbě budovy OSN mi náš velvyslanec při OSN, Martin Palouš, představil svou kolegyni, velvyslankyni státu-ostrova Nauru. Řekl mi, že má tento stát 13 000 (opravdu tisíc, nikoli miliónů) obyvatel. V OSN to znamená, že má při hlasování jeden hlas i Čína, i Nauru. Přesně to ukazuje sílu i slabost této organizace. Neměl by být nějaký limit? Ale napadlo mne, že ani my doma nemáme žádný limit na povolenou minimální velikost obce. I my máme obce (a v nich voleného starostu), které mají třeba jen 17 obyvatel. Obce však nehlasují.

V odpoledních hodinách jsem v OSN vystoupil se svým oficiálním projevem. Snažil jsem se v něm říci,

- ♦ že jsme a budeme i nadále aktivními členy OSN,

- ♦ že máme zájem, aby OSN fungovalo, a to na zásadách mezistátní spolupráce (nikoli globálního vládnutí),
- ♦ že není důvod, aby OSN začalo hledat nějakou svou novou, daleko ambicióznější úlohu, než tomu bylo dosud,
- ♦ že se svět změnil a že struktura orgánů OSN a váha jednotlivých zemí, která vznikla po 2. světové válce, kdy mělo OSN 51 zakládajících členů, nevyhovují tomu, když má dnes členů 192,
- ♦ že OSN nemá přispívat k posilování myšlenky globální regulace světové ekonomiky a že k tomu nemá vytvářet žádné nové instituce, atd.

Jednání se už blíží ke konci, únava narůstá, vedro je ubíjející a New York se začíná normalizovat – ubyde zablokovaných ulic a zákazů všeho druhu. Odjíždíme i my – s pocitem, že zažíváme poslední letní den roku 2010. V šest hodin večer, kdy startujeme, je stále ještě 30 °C.

25. září 2010

KUVAJT PO 14 LETECH

Do Kuvajtu na státní návštěvu jedu již podruhé. V roce 1996 jsem tam byl na podobné návštěvě v roli předsedy vlády, v obou případech je to i s delegací českých podnikatelů. Tehdy to bylo pouhých 5 let po devastující irácko-kuvajtské válce, při které byla zničena naprostá většina kuvajtského průmyslu, infrastruktury a budov. Bylo to tehdy vidět na každém kroku. Jsme moc zvědaví, jak to bude vypadat dnes, 20 let po válce. První zpráva je, že letiště je úplně nové.

Uvítání českého prezidenta kuvajtským emírem.

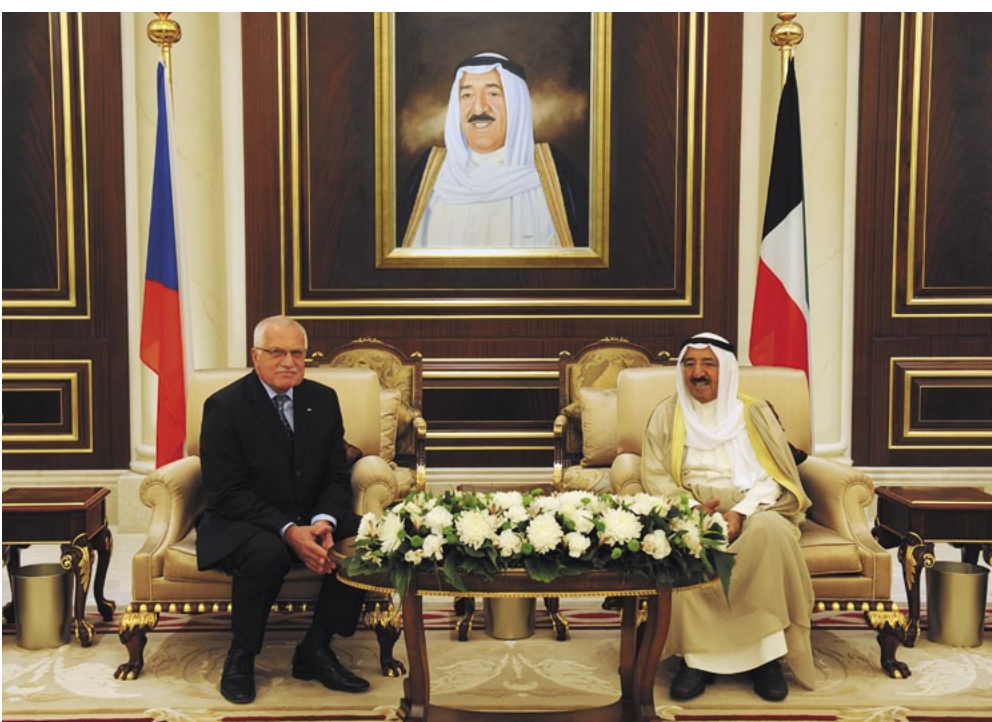
Kuvajt je malá pouštní země s ropou, pískem a mořem. To je zásadní dojem. Její velikost je asi jednou pětinou České republiky, počet obyvatel je zhruba třetinou naší země. Zajímavé je, že jen třetina lidí žijících v Kuvajtu jsou Kuvajťané, zbytek cizinci. Ti obsluhují kuvajtský ropný průmysl a ropou zbohatlé Kuvajťany. Vzácností je zde voda, vyrábí se odsolováním z vody mořské, dováží se, vlastní vody je málo. Každý strom a keřík však vnější dodávku vody potřebuje.

Od roku 1756 zde vládne dynastie Ál Sabáh. Stabilní jsou proto i nám známí politici. Emír, který mne zde v roce 1996 přijímal, sice v roce 2006 zemřel, ale dnes je emírem jeho nevlastní bratr, který byl od roku 1963 do roku 2003 ministrem zahraničí. Je mu 81 let. Vítal mne tehdy na letišti. O naši cestu se tehdy staral kancléř emírovy kanceláře (takový kuvajtský Jiří Weigl), který je dnes předsedou vlády. Já v tom vidím jistou stabilitu až rigiditu, ale možná že si i oni říkají, že k nim znovu přijíždí i Klaus, i Weigl, tedy stejní lidé jako v roce 1996.

Cesta do Kuvajtu je příspěvkem k diskusi o globálním oteplování, a proto s sebou vezu svou „Modrou planetu“, která letos v únoru vyšla i v arabštině. Když jsme ráno opouštěli Prahu, byly 2 °C. Když jsme přistáli v Kuvajtu, bylo 31 °C. Pro porovnání dodávám, že – podle oficiálních údajů mezivládního panelu OSN – se průměrná globální teplota na světě za celé dvacáté století zvýšila o 0,74 °C. Závěr o tom, nakolik je probíhající oteplování hrozné, ať si z toho udělá každý sám.

Emír při cestě z letiště vzpomíná na svou dávnou návštěvu Prahy a ví o tom, že k nám jezdí Kuvajťané do lázní. Ukazuje na svá kolena a říká, že by to také potřeboval. Když jsem zmínil, že byl 40 let ministrem zahraničí, říkal, že když skončil Gromyko, byl doyenem ministrů zahraničí celého světa.

V Kuvajtu nebydlíme v hotelu, ale – stejně jako před 14 lety – v paláci, který má emír pro své hosty a který sousedí s jeho úřadem. Člověk by rád jezdil aspoň po městě, ale veškerá dnešní setkání mám ve „svém“ paláci. Postupně za mnou (a naší delegací) přijíždí předseda vlády, předseda Národního shromáždění a ředitel Kuvajtské investiční agentury. Vedu neustálý boj s air-condition. O co je venku větší vedro, o to se uvnitř více „ledí“.

Jednání s emírem státu Kuvajt, šejchem Sabáhem IV. al-Ahmad al-Džábir as-Sabáhem.

Za zmínku stojí kuvajtské Národní shromáždění, čili parlament. V zemi jsou zakázány politické strany, ale tento zákaz je obcházen vytvářením politických proudů, hnutí či parlamentních skupin, které pak kandidují do parlamentu. Čili i zde probíhá jistý politický souboj mezi fundamentalisty, umírněnými islamisty, nacionalisty a liberály. Témata sporů nejsou malá – Kuvajt je podle ústavy islámskou zemí, zdrojem zákonodárství je korán a šaría, ale někteří v parlamentu chtějí, aby šaría byl výlučným zdrojem zákonodárství. Někteří chtějí bránit pokračující „westernizaci“ kuvajtské společnosti, jiní se jí moc nebrání.

Slavnostní večere je podávána v emírově paláci. Jsme v arabském světě, a proto s námi manželka není a má večeri s kuvajtskými politiky a manželkami velvyslanců kdesi ve městě.

Musím ještě zmínit jeden zážitek z letu, který se mi podařilo prožít už několikrát. Za krásného počasí můžeme nad „zbytkem světa se tyčící“ zasně-

Kuvajtské věže jsou pamětihodnostmi pro turisty.

žený Ararat, který snese srovnání snad jen s japonskou Fidži a mexickým Popocatepetlem. V té hoře je cosi posvátného.

31. října 2010

Dnes se musím nejprve vrátit k včerejším večerním schůzkám s předními kuvajtskými politiky. Jejich minimální věk je 65 let, přesto jsou v plné síle, jsou vysoce pragmatičtí a dlouhodobě uvažující a chtějí výsledek, ne jen zdvořilost. O nás toho ví daleko více než my o nich. Vesměs u nás na návštěvě byli, znají naše dějiny, znají výrobky naší průmyslové minulosti, připomínají naši aktivní účast ve válce, kdy před dvaceti lety Irák napadl Kuvajt.

„Hmatatelná“ či viditelná minulost Kuvajtu je poměrně krátká. Nejstarší památkou země je Šejchův palác, postavený roku 1896. Předseda vlády vtipně říká, že Kuvajt našťastí nebyl nikdy kolonizován – Portugalci, Španělé i Britové tento kus písku prostě přešli a šli dál na východ. Zdálo se jim, že tam nic není. Ropu tehdy ještě neobjevili. Zásoby ropy (asi 8–9% světových

Podpis bilaterálních smluv mezi Českou republikou a Státem Kuvajt.

zásob) byly v Kuvajtu objeveny až ve třicátých letech dvacátého století. Teprve tehdy začalo ono monokulturní zbohatnutí země. Když kdokoli v Kuvajtu říká „před“ a „po“, myslí se tím před ropou a po jejím objevení.

Pro pořádek je třeba říci, že zemědělství v Kuvajtu je velmi malé. Není voda. V zemi není žádný stálý vodní tok. Počasí je stále skoro stejné, jeden z účastníků večere říká, že mají 11 měsíců léto a za jeden měsíc proběhne podzim, zima a jaro. Byli jsme na „Kuvajtských věžích“, jedné z pamětihodností pro turisty, a pod námi byl obří aquapark. Prázdný. Průvodce nám říkal, že už je po sezóně, už je příliš zima. V té chvíli bylo 33 °C.

Zajímavá je struktura vzdělání politických špiček – emír a korunní princ se učili jen doma, a to hlavně korán. Předseda vlády studoval střední školu ve Velké Británii a vysokou školu v Ženevě, předseda Národního shromáždění studoval univerzitu v anglickém Manchesteru a předseda Kuvajtské obchodní a průmyslové komory v německém Hannoveru.

Dopoledne jsme trávili na česko-kuvajtském obchodním fóru, kde jsem se snažil podpořit naše podnikatele. Byla to důstojná akce, zněla